

Støtte til lokalt sivilsamfunn avgjørende for å lykkes

Helsingforskomiteen ønsker Nansen-programmet velkommen. Det er viktig med langsiktig støtte til den ukrainske staten, men også til sivilsamfunnet. Det er avgjørende at Norge står ved forpliktelsene i årene som kommer og at den brede politiske enigheten opprettholdes. Helsingforskomiteen mener at den økonomiske rammen for Nansen-programmet bør økes.

1. Inkluder det ukrainske sivilsamfunnet

For oss som har jobbet sammen med organisasjoner og myndigheter i landet i mange år, er det viktig å understreke at den sivile støtten må bidra til å styrke grasrot demokratiet i Ukraina og respekten for menneskerettighetene. I løpet av over ti år med revolusjon og krig, har det ukrainske sivilsamfunnet flere ganger spilt en viktig rolle i kampen mot interne og eksterne fiender av et demokratisk Ukraina. Vi så også etter fullskalaangrepet 24. februar 2022 at sivilsamfunnet mobiliserte. De bistår myndighetene med mange former for humanitær hjelp, og ukrainske menneskerettighetsorganisasjoner jobber utrettelig med å dokumentere krigsforbrytelser.

Lokalt eierskap og samarbeid med ukrainske sivilsamfunnsorganisasjoner er avgjørende for å lykkes i arbeidet med å fremme et Ukraina uten korrupsjon og med respekt for menneskerettighetene. Derfor må lokalt sivilsamfunn konkret inkluderes i planen.

2. Krav om lokalt partnerskap

Det er viktig at ikke all støtten går gjennom store internasjonale organisasjoner. Det er nødvendig med lokalt kjennskap og forankring for å oppnå gode resultater. Små organisasjoner har ofte en struktur som gjør dem smidige og effektive. De er erfaringsmessig langt bedre egnet til å reagere på endringer og utfordringer som måtte oppstå i samfunnet. Lokalt eierskap og tillit i befolkningen gir dem en ekstra fordel, og vi vet at det er vanskelig å oppnå store samfunnsmessige endringer, uten deres aktive involvering. Dette er viktig nå, men vil være enda viktigere i tiden fremover.

Nansen-programmet bør se til at også de store multinasjonale og internasjonale organisasjonene som forvalter støtte, får krav om lokale partnerskap.

3. Øremerket andel til lokalt sivilsamfunn

Av stortingsmeldingen fremgår det at bidraget til ansvarliggjøring, demokrati og menneskerettigheter kun tilsvarte 1 prosent av den totale norske støtten i 2023. Fremover må denne andelen økes betydelig, for å styrke antikorrupsjonsarbeid og Ukraina som en rettstat. Det er stort behov for støtte på en rekke områder, og det er viktig at den bidrar til å dekke de lokale behovene og at lokalt sivilsamfunn tas med på råd.

Helsingforskomiteen foreslår at det øremerkes en solid andel av Nansen-midlene direkte til ukrainsk sivilsamfunn. Dette kan for eksempel gjøres etter modell av EØS-midlene, hvor omkring 10 prosent er satt av til å støtte lokalt sivilsamfunn.

4. Demokratisk utvikling og dokumentasjon av grove menneskerettighetsbrudd og rettsoppgjør

Menneskerettigheter og demokratiutvikling står sentralt for et land i krig der menneskerettigheter brytes hver dag. Å styrke respekt for menneskerettigheter og demokratiutvikling blir viktig i støtten til Ukraina. Rettsoppgjør og kapasitetsbygging av domstolene og rettsvesen, samt opplæring i demokrati og menneskerettigheter, er områder der Norge bidrar mye nå og kan gjøre en forskjell. Helsingforskomiteen har jobbet målrettet med dokumentasjon av grove menneskerettighetsbrudd og krigsforbrytelser i samarbeid med lokale partnere siden krigsutbruddet i 2014, med annekteringen av Krym og invasjonen av Donbas. Denne dokumentasjonen er etter vår mening et viktig bidrag til sannhets- og forsoningsarbeid og det omfattende rettsoppgjøret som vil komme.

Det er derfor viktig at Nansen-programmet viderefører støtten til dokumentasjonsarbeidet i regi av sivil samfunn.

5. Støtten til Ukraina må suppleres med sanksjoner som blir fulgt

Gjennom en rekke sanksjonspakker forsøker Norge sammen med USA, EU og andre samarbeidsland å svekke den russiske krigsøkonomien og forhindre eksport av produkter som benyttes i krigføringen. Det krever at Norge kontrollerer at norske virksomheter overholder sanksjonene, både statlige eide og private. Selskaper som bevisst har omgått sanksjonsbestemmelsene bør utelukkes fra anbud i programmet.

6. Behov for økte Nansen-midler må vurderes fortløpende

Temaer som antikorrupsjon, menneskerettigheter og forebygging av kjønnsbasert seksuell vold har med rette fått en sentral plass i den varslede støtten til ukrainsk sivilsamfunn. Dette er viktig, og vi forventer at dette følges opp i budsjettprioriteringene. Det er satt av 75 milliarder kroner over en femårsperiode til Nansen-programmet. Siden denne tverrpolitiske beslutningen ble tatt, har krigen fortsatt i Ukraina. Allerede på kort sikt må Norge bevilge ytterligere midler til et krigsherjet Ukraina som utkjemper en krig som angår alle europeiske land.

Vi viser for øvrig til tidligere innsendt [innspill til stortingsmeldingen](#) om forvaltning av Nansen-programmet på vegne av en flere norske sivilsamfunnsorganisasjoner, datert 13. september 2023.